

ՔՍԱՆԶՈՐՍԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարեկանը 6 ռուբլի, Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Քիֆոսում գրվում են միայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисе, Редакция «Мшакъ», Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak»:

Տ է Լ Է Ք օ Ն № 253:

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունուում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնները համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ:

Տ է Լ Է Ք օ Ն № 253:

Հ Ի Մ Ն Ա Վ Ի Բ Գ Ի Դ Գ Ո Ր Ա Ր Ծ Ր ՈՒ Ն Ի

Յարուածիւն Ասորիեան, Եկատերինա Ստեփանեան, Ալեքսանդր, Վասիլի և Եղիշի Ասորիեաններ, Վառվառէ և Անդրէաս Յովհաննիսեաններ արտի ցաւով յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին առաջին երկուսը իրանց թանգազին արդու, մնացածները իրանց սիրելի եղբոր և վերջինը աներծազ...

ԲՈՂԱՆՎՐԻԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յարուածիւն Ասորիեան, Եկատերինա Ստեփանեան, Ալեքսանդր, Վասիլի և Եղիշի Ասորիեաններ, Վառվառէ և Անդրէաս Յովհաննիսեաններ արտի ցաւով յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին առաջին երկուսը իրանց թանգազին արդու, մնացածները իրանց սիրելի եղբոր և վերջինը աներծազ...

ԺՈՂՈՎՐԻԱԿԱՆ ԿՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր թագաւորը և մեր ժողովրդական ուսուցչի կենացը: Այս խօսքերով վերջացրեց իր ճառը պրուսական լուսաւորութեան միմիստր Բոստէ, որ գնացել էր Շրէյբերաու այնտեղ բանակու ուսուցչական առողջապահական կայարանը: Միմիստրի ճառը, որով նա շնչացրեց ժողովրդական ուսուցչի մեծ հասարակական դերը, խոր սպաւորութիւն թողեց ներկայ եղողներին վրա:

Լուսաւորութեան միմիստրը այն կարծիքը յայտնեց, որ ժողովրդական դպրոցի գարգացումը ժամանակակից պետութեան ամենամեծ գործը պէտք է լինի, իսկ ուսուցչի վիճակի բարեփոխումը պէտք է նրա կառավարի, իբրև արդարութեան անհրաժեշտ պահանջ: Պրուսիան, աւելացրեց նա, առաջ գնաց շնորհիւ իր արքայական ատհամի և իր դպրոցական ուսուցչի:

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

Ա Շ Թ Ա Ր Հ Ի Ս Բ Ա Ն Ե Ր Ը (Տառիս պատմամաներից) (Շարունակութիւն)

Նա ընդհանուր իր խօսքը, քիչ հանդիստ առաւ իսկ ժայռը մտաւ էր: Նա խորին բաւականութեամբ տեսնում էր թէ որքան ինքնակի կերպով կարողացել է ջուր պղծութիւն և ինչ ճարտարութիւններով և օգուտներ բազմա: Անցեալը ներկայի համար գեղեցիկ դաս է. նա հաճութեամբ լսեց դեռի պատմութեան շարունակութիւնը:

Անգուժ գահիճը, որին դու մեծացրի մեր կրծքի վրա, առանց քաշվելու, առանց ամպելու շարունակեց իր գործողութիւնները: չէ որ նա ջեղ պարտական չէր, չէ որ նա վճարել էր քեզ այն լաւութեան փոխարէն, որ դու արել էիր, այնպէս ինչպէս նրան վերջնական կորստի օրէնքին: Եւ այդպէս, դու կաշտուած պահպան էիր մեզ համար. դու միայն խաբէութեան գործիք զարձար, որպէս զի դարեր դարձես մեր ամենապարտաւոր օրերը: Կոյրն էլ տեսաւ մեր զըժիքը, խուճ էլ լսեց մեր աղաղակները: Իսկ զու՛ս կար մի համաշխարհային դահիճ. երկինքն

որ յաճախ խաղաղ էր դառնում հարեան մեծ պետութիւնների ձեռքին, կամայկամայ սթափվեց շնորհիւ իր կրթական գործի, ուժեղացաւ, ամրացաւ, ձուլեց ու դարձաւ մի մեծ կուլտուրական մարմին, որ այժմ անընկճելի մի գորութիւն է կազմում: Ժողովրդական դպրոցի միջոցով տարրացան ժողովրդի մէջ բոլոր այն դիւտերը, որոնց առաջ էին բերում դետութիւնը և քաղաքակրթական զարգացումը: Ստորին, միջնակարգ և բարձրագոյն դպրոցների խիտ ցանցը, որով ծածկվեց Գերմանիան, կազմեց ժողովրդի և գիտնական գործողների մէջ բնական ամուր մի օղակ, որով ամեն մի առաջադիմութիւն շուտով տարրանում էր ժողովրդի մասաների մէջ:

Գերմանիայի ջանք փորձը պէտք է պարտաւորեցուցէր համարվի ամեն մի ուրիշ ազգի համար, որ կամենում է կուլտուրական ճանապարհի վրա առաջ գնալ և գոյութեան կռիւ գաշտում չընկնիլ և ոչնչանալ: Քան և վեց տարի առաջ, երբ Գերմանիան Ֆրանսիայի հետ ունեցած պատերազմում յաղթող հանդիսացաւ, նրանաւոր մտածողներ շեշտեցին այն փաստի վրա, թէ Գերմանիան յաղթեց շնորհիւ իր ժողովրդական ուսուցչի: Գերմանիան այժմ էլ հաւատարիմ իր անցեալին, ամեն ջանք գործ է դնում իր ժողովրդական կրթութեան համար: Մնում է, որ ուրիշներն էլ հետեւեն այդ հսկայական օրինակին:

Չարմանալի է, որ մի այնպիսի տարրական հասկացողութիւն, ինչպէս է ժողովրդական կրթութեան մեծ սօցիալական նշանակութիւնը, չէ կարողանում գործնական արդիւնքներ ծնել կեանքի մէջ և դեռ

անգամ կորցրել է նրա գործած սպանութիւնների հաշիւը. նրա թախած արեւնի մէջ կարող էին խեղդել քո բոլոր երկիրների երկնքները: Բայց դու գգվում էիր նրան. դու ծովային յուշակարգի կերպով կախարչում էիր նրա ականջները, քննարկում էիր փափուկ բարձրի վրա: Մնում էր որ լեռները կարմրէին ամօթից, տեսնելով թէ ինչպէս մենք մտանում ենք քո սիրելուն... Ս, ի՞նչ է լինել այս աշխարհում մի արդար հատուցում... Այն ժամանակ քեզ վեր կը քաշէին ամպերի տակ և երկնքի կայծակները կը յամբիթէին քեզ կը խորովէին արդար բարկութեան բոցերով... Բայց դեռ այդ չէ քո մեղքերի գիրքը: Գիտես դու որ դանակը, վերջապէս, հասնում է սակորին: Գիտես որ երբ դալիս է այդ ժամանակը, ստորուկը սկսում է աստուածացնել մահը, որ ի՞նչ ոչնչացնող է, ազատող էլ է: Մի այդպիսի ժամանակ էլ դու չը մտադար քո ինամակալութիւնը: Կու, որպէս թէ, խղճացիր մեզ. իսկ մենք, խեղճերս, մեր թշուառութեան պատճառով պատրաստ ենք հարստահարվել ամեն մի բարի խօսքից, և դժբախտութիւն ունենք չը դանազանել կեղծն ու իսկականը: Եւ որքան էլ փորձված լինէինք, ինչպէս ենթադրելիք թէ դու, համաշխարհային շարիք, այդպիսի օրհասական ժամերին էլ, երբ դահիճ դանակը շնունում էր աջ ու ձախ, դարձեալ զբաղված ես քո հաշիւներով և մտադիր չես քո վերջին դահիկա-

ւմբողջ երկիրներ ու պետութիւններ մինչև այժմ չեն իրագործել ընդհանուր ժողովրդական պարտադիր կրթութեան խնդիրը, և գործնականութեան մէջ դեռ շատ արդիւնքներ կան այդ մեծ և անհրաժեշտ ծրագրի իրագործման համար:

Հ Ն Ո Ա Գ Ի Ր Ն Ե Ր (Ուսուց գործակալութեան)

Մ արտէյլ, 24 օգոստոսի: Այսուհետեւ կաւ. Պօլսից պատասխին շոգեւաւր 17 հայերով, որոնք մասնակցութիւն են ընդունել օսմանեան բանկի վրա յարձակման գործում: Մինչև հայերին Նիւ-Եօրկ ուղարկելը, նրանց բանտարկեցին:

Կ. Պօլսի, 24 օգոստոսի: Թիւրքաց իշխանութիւնները ամեն ջանք գործ են դրնում, որպէս զի կարողանան հայերինք արտուրի որքան կարելի է բազմաթիւ հայ բեռնակիրներ և ծառաներ: Շատ վաճառականներ և մասնաւոր անձինք, անձնական ապահովութեան գագաճաւորքը դրոշմած, հրաժարեցնում են իրանց հայ ծառաներին, և այդ պատճառով հայերը չափազանց աղքատութիւն են քաշում:

Կ. Պօլսի, 25 օգոստոսի: Երկի պօլիցիան բռնեց երկու նաւակներ, որոնք բաւ երկայթիւն բեռնաւորված էին աղիւններով: Սկզբից հրացանաձգութիւն, որի ժամանակ նաւակների երկու կապիտանները ըստ պահվեցին: Նաւակներում գտնված են զէնքեր:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Օ Ր Է Յ Օ Ր XL

Բաւական է, որքան հասարակութիւնը փչացրեցինք, մի փոքր էլ մեզ վրա նայենք, մեր խղճի ձայնն լսենք: Այդ խօսքերը համարձակ կարող ենք ուղղել մեր բոլոր թէ զրական, թէ հասարակական և թէ դպրոցական ստաւարի վրա գործողներին, որոնք, փոքրագոյնեամբ իջնելով այդ ստաւարից, և զիմեղ մասնաւոր, միայն նիւթական չան մատակարարող պարսպմունքներ

նը դո՛նել գո՛նե մի փոքրիկ երեխայ աղատելու համար: Եւ ահա քո հաշիւների արգելքը... Այդ ևս եմ: Իսկ գիտես թէ ինչ եմ ես: Պատահել էր քո մէջ վաճառականի արկը. իսկ միտ, նեղ ու կուշ եկած մասի մէջ թրթուում էր մարդկային մի փոքրիկ ու վտիտ սիրտ: Երկու մասերը, միմեանցից կապած, դարերի սկզբից չէին կարողանում եղբայրանալ և լայն կուրծք նրանց յախտնական մրցութիւնների ապարդէշ էր: Փոքրիկ ու վտիտ սիրտը վաղուց գիտէր, որ արկը ամեն անգամ հարստահարում է իրան:

րի, իրանց արդարացնում են նրանով, որ մեր հասարակութիւնը դեռ լակ է, անկիրթ, և չէ կարողանում ապահովել իր գործողներին, իր մտաւոր կեանքի մշակներին...

Մենք հայ հասարակութեան բարոյական արժանիքները երկինք բարձրացնողներից չենք, բայց կատարեալ իրաւունք ունենք ստելու, որ միմիայն հասարակութիւնը չէ մեզաւոր այդ տխուր երեւոյթի մէջ, որ մեր զանազան գործողները զէնքը վայր դնելով հրաժարվում են իրանց սիրած ստաւարից, և դիմում այնպիսի պարսպմունքների, որոնք մի ժամանակ, նոյն իսկ իրանց կարծիքով, անկարծար էին մտաւոր կեանքի ներկայացուցիչներին: Կրտ մէջ մեզաւոր են նոյն այն մարդիկ, որոնք հասարակական մտքի և գաղափարների մշակներ էին հանդիսանում, բայց որոնք քաջութիւն չունեցան տոկոսութեամբ կրելու իրանց խաչը...

Տոկոս, համազօւած, մինչև սակորների ծուծը իր գործունէութեամբ ներշնչված գործը, մասնակալութիւն, հասարակական գործող հեղուկեամբ չի փոխի գրիչը հաշիւմատեանի հետ, ուսուցչի պաշտօնը աւանդականի գործակալութիւն պատճառի հետ, կամ հասարակական գործերի ղեկավարութիւնը, որ և է վաճառականական գրասենյակի ղեկավարութեան հետ... Եթէ դպրոցների անունով ճառեր խօսող ուսուցիչը թոյլ է տալիս իրան նոյն իսկ բարոյական նախաստակի ցուցանակ կոչել իր ճակատին, դա միայն ցոյց է տալիս, որ այդ տեսակ մարդիկ իրանց կրծքի մէջ չեն կրում այն վեճ գագաճաւորքը, որը աշխարհիս մեծագոյնը և երբանկութիւնը միմիայն փոփոխ և փոփոխ կեանքի մէջ չէ տեսնում, այլ որ և է ուրիշ ձգտումների, ուրիշ հասարակ մասնական ցուցներին անմասնօթ զգացմունքների մէջ...

Չուր են կարծում միմիայնները, թէ Կրիգոր Արքեպիսկոպոսի, իր հարստութիւնը կորցնելուց յետոյ էլ շարունակում էր սպասելու կեանք վաւրել, կամ մի Բաֆֆի ահազին նեղութիւններ չէր կրում, երբ վճեց ասորի միմիայն իր զբոսչակ և կամ մեր այժմեան գործները, որոնք միմիայն գրական աշխատանքով են ապրում, դո՛ն են իրանց վիճակից, և դառն, անտանելի օրերի չեն հանդիսւում... Բոլորովին ոչ: Տարբերութիւնը միայն նրա մէջն է, որ տոկոս, համազօւած, իր ընտրած ստաւարից սիրող գործիչը, կամ գրող իրանց զլխաւոր սիրտները, կեանքի միակ

կուրծքը, նրան էր ուղղու լսել: Երևան եկաւ հակայական սիրտը: Նոր զարմանք: Նա կազմված էր երկու մասից, մէկը, աւելի մեծը, զեռեղան էր իր մէջ վաճառականի արկը. իսկ միտ, նեղ ու կուշ եկած մասի մէջ թրթուում էր մարդկային մի փոքրիկ ու վտիտ սիրտ: Երկու մասերը, միմեանցից կապած, դարերի սկզբից չէին կարողանում եղբայրանալ և լայն կուրծք նրանց յախտնական մրցութիւնների ապարդէշ էր: Փոքրիկ ու վտիտ սիրտը վաղուց գիտէր, որ արկը ամեն անգամ հարստահարում է իրան:

Եւ այժմ, երբ երկուսը խորհրդի կանչվեցան, վաճառականի արկը բարձրացրեց սակոս ղեղեկի աղմուկը, սաստիկ կերպով բողբոջ այն բարութեան դէմ, որ ծնեցնել էր ուղում փոքրիկ ու վտիտ սիրտը: Նա մի անխնայութեամբ չափեց, հաշուեց, ներկայացրեց շահերի, անվիճելի օգուտների մի ահազին գումար: Անկարելի է ուրիշ բաւաւ անօրինակ այն զանգառաւոր երկրի համար. նա ճանապարհ էր, որ տանում էր ղէպի հարուստ տեղեր. ճիշտ է, այժմ անհարկաւոր է այդ ճանապարհը, բայց սպաւագում, մի հեռաւոր ժամանակ, նա կարող է և հարկաւոր լինել վաճառականի արկին:

Հաշիւը չափազանց գրաւիչ էր, չափազանց արամիտ: Վաճառականի արկը փայլեց, մեծացաւ, լայնացաւ և համարեաւ բոլորովին ծածկեց փոքրիկ սիրտը: Այն ժամանակ հակա ժայռը ար-

զուարճութիւնը տեսնում են իրանց կոչման ծառայելու մէջ, հաշտվելով ամեն տեսակ նիւթական ներդրումներին հետ, իսկ միւս, գուցէ պատահաբար հասարակական գործունէութեան ասպարէզն ընկած անհատներ, միշտ, այբերը տնկած, սպասում են, թէ երբ կը պատահի աւելի շահաւէտ, աւելի ձեռնուու մասնաւոր, շատ անգամ ստոր պարսպմունք, որպէս զի այնտեղ տեղափոխվեն, այնտեղ որոնեն իրանց անձնական հանգստութիւնը, սիրովելով իրանց այն անբարոյական մտքով, որ շեղէ ասպարէզը ինչ, աւելի օգուտ կարող ենք տալ...

Հասարակական գործողի, գործի կոչումը չէ փափուկ ասպարէզ և պարարտանալ: Նրա մեծ ուժը ինչն էր, նրա ներքին միւր իմարտութիւնը՝ նրա տան ջանքի մէջ է: Տանջանքը, հալածանքը, զրկանքը այն քուրան է, որտեղ պէտք է կոպիտ գործողի համար տոկոսն կամը, կուսելու անվերջ ոյժ, դիմադրելու անասման ոգևորութիւն: Մարդկութիւնը կը դառնար գերացած, ճարպոտ մտի զանգուած, եթէ ամենքն էլ նպատակ դնէին լաւ ուժիկներ ստանալ և փափուկ ու անհոգ ասպարէզ Ամեն մի գործողի զարգը՝ նրա ծանր խաչն է, և ոչ թէ նրա ասպարէզ ասպարէզը:

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՎԱՆԻՅ

Սյու տարի Երևանի այգետէրերը մեծ վնաս կը կրեն խաղողի և ծառայողների փշանալու պատճառով: Երևանի և զաւառի այգիների խաղողը չու կամ սև կոչված հիւանդութեան պատճառով վնասված է, ուստի այս տարի գինու շատ մեծ պակասութիւն կը զգացվի: Չուսն, իսկ եւրոպական բառով՝ օրիգում, ուրիշ տարիներ էլ պատահել է, սակայն ոչ այսպիսի մեծ չափով: Ինչպէս այս տարի Առաջներում շատ փոքր էր լինում վնասը, իսկ այս տարվայ վնասը շատ մեծ է և անաղին: Հազարաւոր ընտանիքներ կաղքատանան. նոյն իսկ շատ այգետէրեր՝ աշունքին այգիները թողելու համար փող չեն ունենայ. էլ չենք խօսում այգիները կապալով վերցնողների և այգեպանների մասին, որոնք թիւը շատ մեծ է: Մասնա ընտրի վրա պիտի աւելացնել ծառայողներին փշանալը՝ ցրտից և թրթուռ կոչված որդերից:

Ուրախալին միայն այն է, որ հմուտ այգեգործների կողմից փորձեր եղան բոչկելու ողկոյնները այդ հիւանդութիւնից: Գրա զեղը շատ հասարակ բան է. ծծումբը փոշիացնում են և փութով սրկում մատերի վրա: Միայն այս բժշկութիւնը պիտի շուտ շուտ լինի և այն էլ սկզբից: Փորձից երևաց, որ այստեղ գտնված ծծումբը վատ տեսակից է, և բացի զրանից գինը այս օրերս սարսափելի թանկացրին: Այժմ միտք է յղացել մի քանի հարուստների մէջ՝ մի որոշ գումար ժողովել և ուղարկել Մարսէլ, որ է-

տասանեց. Նորին ծովային մեծութեան թագուհու կատարութիւնը պատրաստ է իր պատիւը և իր շահերը պաշտպանել ամեն ժամանակ. զրա համար նա այնքան միջոցներ և յօժարութիւն ունի, որ նոյն իսկ ամենադժուար պատերազմներն անգամ չեն կանգնեցնի նրան...

Խօսքը շատ աղղու դուրս եկաւ: Վաճառակաւ նի արկը այս անգամ եւս—քանի երթող անգամը իր կեանքի մէջ—հպարտութեամբ ասաց որ ամբողջ աշխարհը իրանն է: Իսկ գետը... խեղճ, երբեք չէր իմացել թէ ինչ բան է արկը: Նա կարծեց թէ իր ամբաստանութիւնն է դուրս հրաւիրել սպանալիքների այդ որոտը: Հաւատաց նա մի անգամ էլ. հաւատաց թէ այս աշխարհի մէջ փաստերը կարող են արդարութիւն ստեղծել և ջանքերով բացարձակ անիրաւութիւնը, հաւատաց թէ նորին ծովային մեծութեան շահերի մէջ գտնվում է և ինքը: Ս, ինչպէս լաւ գիտէ թշուառութիւնը գործի հրաւիրել իր բոլոր ունեւոր զէնքերը՝ սիրտ ու գուր չարժեքու համար: Գետը շտապեց կրակի վրա իւր ամեն: Մի ակնթարթում նա բաժանվեց մանր մասերի և թոյլ տուեց, որ իւրաքանչիւր մասնիկ խօսէ իր մասին: Առաջ եկաւ մի փոքրիկ կարմիր չիթ: Հազիւ թէ նա մի բուռը լինէր. բայց ինչպէս էր թռթռում:

ժան գնով ծծումբ ստանան և բաժանեն այգետէրերի մէջ: Նոյնպէս պարսպում են գինու լու. պ. նահանգապետին, որ նա միջնորդի, որպէս զի բերելիս՝ մաքր չառնվի: Թեմական դպրոցի շինութիւնը մեծացնում է: Եղածները վրա աւելացնում են ութ սենեակներ, առաջիկայ տարվանից միւս բաժանմունքները այստեղ տեղափոխելու համար: Տղէտ օրացուների ձեռնարկութիւնը շարունակվում է:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մօսկվա, օգոստոսի 19-ին Անցեալ նամակով պատիւ ունեցալ յայտնելու զամառ-գաթիկայի շինարարական ընկերութիւնը: Սրանով առաջարկում եմ այն անձանց, որոնք կը ցանկանան ամբողջ հրատարակութիւնը, կամ գէթ խոչոր գումարներով գնել այդ գրքերից, թող բարեհաճեն դիմել թ. թ. Չարխուշեանին, Նոր-Նախիջեան, գրելով իրանց պայմանները և առնելի քահայութիւնը: Նշանակած 50 կօպ. գնից, ի հարկէ, հարկատու զիջումն կը լինի: Իսկ ամբողջ հրատարակութիւնը առնողը կը ստանայ մեծագոյն զիջում:

Երկու խօսք եւ ի գիտութիւն թիֆլիսի Հրատարակչական ընկերութեան: Հրատարակչական ընկերութիւնը, ի հարկէ, մտաբերում է իմ առաջարկութիւնը՝ իր ձեռքն առնել Բաքայի Պատկանանի բանաստեղծութիւնների ամբողջ հրատարակութիւնը: Աւելորդ է ասացուցանել, որ զամառ-գաթիկայի շինարարական ընկերութիւնը՝ այդ ընկերութեան ձեռքում մի կամ կէս տարով ընթացքում հեշտ կը տարածվեն: Օգոստոսի 22-ին լրանում է բանաստեղծի մահման շոր տարին, բայց մինչև այժմ նրա շատ զբուռածքներ մնում են անտպ: Պէտք է վերջապէս մտածել նրանց լոյս տեսնելու մասին: Իմ կարծիքով, ամենայնպէս այն կը լինէր, եթէ այդ գործը իր վրա վերցնի Հրատարակչական ընկերութիւնը, կամ, եթէ նա չը յօժարվի, կարելի է բանալ բաժանորդագրութիւն: Բանաստեղծի բազմաթիւ գործերը, որը, շատերի ասելով, ամենաարժուաքանն է մինչև այսօր լոյս տեսածներից: Պէտք է շտապել լոյս ընծայելու հանգուցեալ բանաստեղծի ամբողջ գործածքների ժողովածուն:

ՅՈՒՆԱՆՆԱՆ Պատկանան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեր թղթակիցը հաղորդում է Լճուզոնից, օգոստոսի 17-ից, որ յայտնի Սեպտեմբրի ճանապարհ ընկաւ Կ. Պոլիս:

Յիւրիսի համալսարանի քիմիայի սրբֆէսոր Արեւելան ներկայումս գտնվում է թիֆլիսում:

—Ես դեռ լոյս աշխարհ չէի եկել. դեռ ժամանակ ունէի սպուկելու իմ մօր տաք արգանդում, որովհետև հարկաւոր էր որ աւելի ուժեղանայ, չէ որ աշխարհի մէջ չստ պիտի ասրէի ու հող մշակէի: Իմ հասակը հոգսերի, ինտանքների ժամանակն էր: Բայց յանկարծ մի ցուրտ երկաթ ներս խուճեց սարսափելի կոպտութեամբ, առանց մի բան իմանալու և իմաց տալու, անխելքի պէս դէս ու դէն ընկաւ, քանդեց ամեն ինչ, մաս-մաս արւաւ: Ես դուրս հոսեցի մի լայն ճեղքաւածով: Որբացել էի արգանդում, ամեն ինչ, որին զիպչում էի, կոչտ էր ինձ համար, սաստիկ ցանցեցող, չէ որ ես շատ թոյլ էի: Եւ կը կորչէի անպատճառ... Բայց եղբայրներս գրկեցին ինձ ու տարան:

Վաճառակաւնի արկը իր ամբողջ ծանրութեամբ ճնշում էր փոքրիկ ու վտիտ սիրտը, բայց սա զօրեղանում էր և, ոչինչ համարելով այդ բռնութիւնը, քաղցրութեամբ ցնցումներ էր գործում: Պատմողը հեռացաւ, առաջ եկաւ մի ուստան նրանք... Ուղում ենք...

—Ես ցոյց տուի որ ամեն ինչ կարող են խելել, բայց իմ մայրական գրկից չեն կարող զըջել երեխայիս: Ու պիտի գրկեցի նրան, շատ պիտի: Առաջ ինձ ծակեցին, յետոյ երեխայիս: Բայց իմ գրկից չը թուլացաւ: Եւ այժմ էլ փոքրիկը կպած է ինձ, և ես հիմա էլ գրկած եմ նրան պիտի, շատ պիտի:

Լճուզոնից մեզ գրում են. «Երկուշաբթի, օգոստոսի 24-ին, սըր Ֆիլիպ Քըրրի պիտի մեկնի՝ Կ. Պոլիս Երթալու»:

Մեզ հաղորդում են, որ Մովսիսի հայ ուսանողութիւնը նուրբել է կովկասի հայոց Բարեգործական ընկերութեան կենտրոնական գրադարան-ընթացարանին 100 կտոր հայերէն և ուսանելի ընտիր գրքեր:

Կովկասեան Գիւղատեսական ընկերութեան գրասենեակում ձրի բաժանվում է հեղուկ դաշտային միջոցներին հիւանդացիներու և պղպիտով նրանց կոտորելու համար: Այս օրերս մասնագէտներից մէկը պէտք է ուղարկի Նորի գիւղը փորձեր անելու՝ այդ հեղուկով դաշտայիններին կոտորելու համար:

Երկու տարի սրանից առաջ կովկասեան Գիւղատեսական ընկերութիւնը, ցանկանալով յարգել իր հանգուցեալ օրտաւաւոր անդամ Յովհաննէս Խաթիսեանի յիշատակը, գիմել էր կովկասեան կառավարչապետին, թոյլտուութիւն ինքնուրու ստորագրութիւն բանալ պահելու մի որդեգիր թիֆլիսի այգեգործական դպրոցում՝ հանգուցեալի անունով: Այժմ ընկերութեան խորհուրդը, ինչպէս լուրս ենք, ստացել է թուղթ, որով թոյլատրվում է ստորագրութիւն բանալ, և իրագործելու համար ժամանակ է տրված տարի ու կէս: Ստորագրութիւնը ընդունվում է Գիւղատեսական ընկերութեան գրասենեակում:

Թիֆլիսի, Մյնախի, Գանձակի և Ղազարի գաւառների մի քանի գիւղերում մեծ կոտորածներ է առում տաւարի ժանտախտը: Նահանգական վարչութիւնները կարգադրել են, որ հարեան գիւղերը զգուշանան վարակած գիւղերից և այնտեղ ոչ անասուններ ուղարկեն և ոչ էլ այնտեղից բերեն: Սակայն հիւանդութիւնը շարունակում է վարակել նոր տեղեր:

Մենք ստացանք Պարիզից, Ֆրանսերէն Լեզուով մի գիրք «Les Massacres d'Arménie» վերնագրով: Այդ գրքի մասին մեր ընթերցողները արդէն տեղեկութիւն ունեն: Պարիզի մեր թղթակցի նամակներից: Գրքին կցած է յայտնի քաղաքական գործող Կլեմենտի մի գեղեցիկ առաջաբանը:

ԱՍԱԼՔԱՎԱՔԻՅ մեզ գրում են. «Ախալքալաքի գաւառի հարկային տեսուչ Լ. Ղուկասեանցի գիմել է երկրագործութեան ղեկարարամենտին, ինչպէս զանազան խոտերի սերմեր Ախալքալաքի գիւղերի համար: Գետարտամենտը վերաբերվել է այդ գործին մեծ համակրութեամբ և ինչպէս է մանրամասն տեղեկութիւններ այն ծրագրի մասին, որ պ. Ղուկասեան մտադիր է իրագործել»:

—Տեսնում էք որքան փայլուն, աւարտիր գոյն ունենք մենք—ասացին միմեանց վրա կուտված սայլերը—Թող վարդերը մեզանից գոյն վերցնեն, ինչպէս մի ժամանակ մենք էինք նրանցից գոյն ստանում: Մեր գոյնը մաքուր է ու անարատ: Այդպէս ուղեցիք մնալ մենք, չորս կոյսերս, չորս ընկերուհիներ, մի և նոյն հասակի, մի և նոյն բախտի տէրեր: Մենք փախանք մեր գիւղի աղօթատունը: Նա տուել էր մեր սրտի ուզածը, բայց չը կարողացաւ ազատել մեզ, պահել իր ծոցում: Խորտակվեց նրա ղուռը, սուրբ կամարների տակ ինչ լըրը խօսքեր լսեցինք: Ուղում էին մենք... Չորս հողիս կպանք միմեանց ու չորս սրտով հակասակվեցանք: Մի մի հարուածով մեզ այստեղ ուղարկեցին: Այժմ մենք պարզեցաւ ենք, թող վարդերը մեզանից գոյն ու հոտ վերցնեն: Եւ մենք դեռ սպասում ենք չորս երիտասարդներին, նրանք հոտոտում էին մեզ, մեր սրտերի տէրերն էին: Կը գան այժմ: Մենք վարդեր ենք, և ուզում ենք, որ մեզ հոտանեն նրանք... Ուղում ենք...

Այդ միջոցին փոքրիկ ու վտիտ սիրտը այնքան ոյժ ստացաւ, որ սաստիկ խիճեց հակայ ժայռի կողը և սասց. —Լսիր, ո՛հ, վերջապէս լսիր: Գուր ես այդ բուրբ պատճառը Ա՛ճճճ է... Նա այսքանը միայն կարողացաւ ասել. երբ յոգնեց կողը ծակտոտուց, վաճառակաւնի արկը

ԿԱՍԻԹԻՅ հաղորդում են. «Այս տարի հունձը անբաւարար է: Գուշէթի գաւառում թէև հացաբոյսերը աղոյ են դարգացել, սակայն հասկերը վատ են, նիհար հացահատիկներով»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՆՆԵՐ

Ռուսաց հեռագրական գործակալութիւնը ըստացել է հետեւել հեռագիրը Կ. Պոլսից, օգոստոսի 20-ից. «Վասնագ է սպանում այն օտարաբանակ արուարձանների ընակիչներին, որտեղ վախել են բաղմաթիւ հայ ընտանիքներ: Երկիւղ են կրում, որ խուճեանը յարձակում կը գործի Պէրայի ուսաց դեպքանատան մէջ շատ փախստականներ են ընդունվել: Ոսկեղջիւրի մօտ արուարձաններից մէկում հայերի հալածանքը հասաւ ամենամայրանց աստիճանի: Լուրերին նախելով, զոհերի թիւը հասել է այդտեղ մի քանի հարիւր հոգու: Կոտորածի մէջ մեղադրում են նոյնպէս և սպանիական հրէաներին: Բոսֆորի մօտ արուարձաններում, որտեղ ապրում են հայերը, սաստիկ սարսափ է տրեւում. միայն տեղական մի քանի իշխանութիւնների ցոյց տուած խոհեմութիւնը և ազգու միջոցները արգելեցին ընդհարումները»:

Բէյութի գործակալութեան հեռագրում են Կ. Պոլսից. «Օսմանեան բանակի վրա յարձակվող 25 խռովարարներից 5-ը սպանվել են բանակում և 5-ը վիրաւորվել: Թէ սպանվածները և թէ վիրաւորվածները թողել են բանակում 17 քիւրդիսմիտ, 87 ուսուր և շատ փախուչներ»:

Մայրա կղզուց հաղորդում են, որ բրիտանական «Ռամբլ», «Տրաֆալգար» և ուրիշ 12 զինուորական նաւեր գնացել են Իրանանի ծովեզերքում մնալու:

«Nord» լրագրի մէջ տպված է հետեւել հերքումը. «Մի քանի լրագրիչների տարածած լուրերը որ իբր թէ Ռուսաստանը մտադիր է գրաւել թիւրքաց Հայաստանը, իսկ Անգլիան առժամանակայ կերպով պէտք է մնայ Կրետեում,—անպայման սուտ է: Ռուսաստանը երբեք չի ցանկանալ հետեւել այն մի քանի պետութիւններին, որոնք այնքան մեծ պատրաստակաւնութեամբ կը ցանկային գրաւել թիւրքային պատկանող նահանգները, որպէս զի յետոյ էլ չը վերադարձնեն: Ինչ վերաբերվում է Անգլիային, Եւրոպայի երբեք թող չի տայ նրան կրկնել այն, ինչ որ նա արաւ Եգիպտոսում»:

ԻԱՆՆԱԿՈՒԹԻՆՆԵՐ Կ. ՊՈԼՍՈՒՄ

«Բէյութի գործակալութեանը» հաղորդում են Կ. Պոլսից, օգոստոսի 27 և 28-ից հետեւել ման-

սկսեց իր խօսքը և գիչերը մինչև լոյս ստում էր, համողում:

—Աճճճ կանայի բան է... Իսկ կինը չէ կարող աշխարհի տէրը լինել: Աճճճ չէ քեզ համար այնքան հարստութիւն դիզել:

Գիչերը մինչև լոյս գրնգում էր ոսկին, իսկ արծաթը ըջջում էր այրելի նման: Եւ էլ շատ պատմութիւններ եղան: Եկան ամբողջ ընտանիքներ, ամբողջ գիւղեր: Եկաւ քահանան. նրա պատարագը յաւիտեան կիսատ էր մնացել, որովհետև նրան իջեցրել էին սեղանից: Իսկ նրա տեղը չուն էին կանգնեցրել: Ծերեր արդէն մի ոտը գերեզման տարած մի դառաւ մեզ նահապետ, բայց աչքով տեսել էր իր տան մտիւրները: Կրակոտ տղամարդը ունում էր նրա աչքի առաջ բուռաբար էլին կնոջն ու մանկահասակ աղկկան:

Իլուր պատմութիւնները ինձանից մի պահանջէր: Աշխարհիս վրա ոչ ծովը յօժարվեց թախաջ դատնալ, ոչ երկիրը—թուղթ, որպէս զի կարելի լինէր բուր անցքերը գրել: Մեծ մասը մոռացվել է... Բայց դուք այն հաւանքեք, թէ քանի քանի ցնցումներ գործած կը լինի վաճառ սիրտը: Չէ որ նա լսեց բոլոր պատմութիւնները... Այ՛ն, խեղճ շատ էր թոյլ,—եթէ ոչ, պիտի հրաբուլի դառնար...

Օրեր, շաբաթներ անցան, պատմութիւնները

բամանակներն այն խառնակութիւններն մա- սին, որոնք սկսեցին օգոստոսի 26-ին կէսօրից յետոյ:

«Այն ժամանակ, երբ դիպրոմատիան արդէն հա- մարեա հասնում էր իր նպատակին կրետական հարցը կարգադրելու գործում, և երբ յարաբե- րութիւնները թիւրքերի և հայերի մէջ սկսեցին նկատելի կերպով լաւանալ, ֆանատիկոս յեղա- փոխականներն մի խումբ աշխատեց փչացնել դրութիւնը:

«Օգոստոսի 25-ին հայ յեղափոխականները, ո- րոնք անուանում են իրանց «հայ հայրենասիրա- կան զանազակութիւն», ուղարկեցին զեսպանա- անները և պալատը յիշատակագիր, որի մէջ հայե- րի դրութիւնը անասնելի են անուանում և պա- հանջում են ընդհանրապէս մտցնելը: Որպէս զի կարողանան ուշադրութիւն դարձնել տալ այդ զօրութեան վրա, այդ յեղափոխականները որո- շեցին գրաւել օսմանեան բանկը, գետեղել նրա ներքնայարկում զինամիտային ուսումներ և ապա սպառնալ օղբ թոցնել շինութիւնը նրա մէջ գտնուող բոլոր հարստութիւններով, եթէ իրանց պահանջները չը կատարեն: Այդ ծրագիրը գրուի քերելիս 30-ից մինչև 40 հայ յեղափոխականներ օգոստոսի 14-ին կէսօրից յետոյ երկու-երկու և երեք-երեք հոգով գնացին բանկը և նստեցին ա- նաջուց պայմանաւորված տեղերում: Մտտասնե- րակ և կէս ժամին ինչ որ մշակներ բերեցին ասպարեզներ փողով, ինչպէս կարծում էին բանկի պաշտօնեաները, բայց իսկապէս այդ ասպարե- շներում ուսմբեր էին Շուտով դրանից յետոյ, տուած նշանի համաձայն, դատարիները ընկալ- վելներին հարուածներով սպանեցին բանկի շի- նութեան մէջ գտնուող ժանդարմներին և զոնա- պաններին՝ բանկի մուտքի մօտ, փակեցին և բարրիկազներ սարեցին զոնների մօտ և ապա բանկի զլխարօր դահլիճում գցեցին մի քանի ուսմբեր՝ ծառայողներին վախեցնելու համար, որոնք սարսափով սկսեցին վախել: Նրանցից շատերին աջողկեց փախել աները, բայց բանկի վարչութեան երկու անդամներ և մօտ 80 ծա- ռայողներ չը կարողացան հեռանալ և մնացին որպէս պատուից յեղափոխականների մօտ, որոնց կարծես թէ հրաշքով աջողվել էր ներքնայար- կում գնել կէս պուդ դրամով և մարդ կանգ- նեցնել յանձնարարելով պաշտեցնել նրան տուած նշանի համաձայն: Բանկի դիրեկտօր անգլիացի սըր Էդգար Վինցէտտին և վարչութեան ուրիշ անդամներին աջողկեց փախել և ազատվել:

«Յեղափոխականները այդ միջոցին բարձրացին բանկի տանիքը և այդ տեղից կրակ էին անում և ուսմբեր էին արձակում զինւորների վրա, ա- մեն անգամ, երբ նրանք մօտենում էին բանկի մուտքին:

«Այդ մի և նոյն ժամանակ Կ. Պօլսի շատ տե- դերում յեղափոխականները կազմակերպել էին անկարգութիւններ և կրակ էին անում ատրճա- նակներից թիւրքաց զօրքի վրա և ուսմբեր էին զցում: Այդ բանը անմիջապէս վրէժնորոթիւն

առաջ բերեց մահապատկանների կողմից: Հաւաք- վեցին բազմակիւ մահապատկաններ, որոնք փայ- տերով և դաշոյններով յարձակեցին հանդիպած բոլոր հայերի վրա և սկսեցին խփել, չը զանա- զանելով անմեղին և մեղաւորին: Ամբողջ Կ. Պօլ- սում սարսափ տիրեց: Նրանց գրասենեակնե- րում գտնուող անձինք վախկեցին և չէին հա- մարձակում զուրա գալ, տուն գնալու համար: Բիրտանական պատատան գրասենեակի պաշ- տօնեաները մի քանի ժամ բանտարկվածի պէս էին: Ինչ վերաբերում է անկարգութիւններին՝ որ- պատակին, այդ կարելի է տեսնել Քէյթերի գոր- ծակութեան հետեւալ տողերից:

«Այդ Էդգար-Վինցէտտ և պ. Մաքսիմով, վե- րադառնալով Նիդը-Կեօսկից, երկար ժամանակ բանկացութիւններ էին անում յեղափոխականնե- րի պարագլուխների հետ, որոնք խօսում էին ատրճանակները ձեռքին: Այդ պարագլուխները յիշեցրել են պ. Վինցէտտին, որ նրանք իրանց ձեռքումն ունեն իրեն պատասխան բանկի վար- չութեան երկու անդամներին և շատ ծառայող- ներին: Նրանք յայտնեցին, թէ գրաւել են բան- կը ցոյց անելու նպատակով՝ ոչ թէ թիւրքերի և բանկի, այլ միայն եւրօպական պետութիւնների դէմ, որոնք երեսի վրա են ձգել հայերին:»

ՏԵՂԱՊԱՆ ԲԱՐՈՒՊԻՄԵՆՍԻ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆԸ

(Որ օգոստոսի 4-ի, կիրակի օր, կարգադրուեցաւ Կ. Պօլսի հայ կեղեցիկների մէջ)

«Գերազատիւ...
«Եւ Մեծ Ատենապետ թաղական խորհրդայ...
«Առժամանակեայ խառն ժողովոյ այս օրուան նստին մէջ արուած որոշման համաձայն կարևոր դատեցիք հաղորդել ձեզ այն միջոցառումներ և յուսատու խօսքերը, որք՝ մեր օգոստոսական կայ- սեր շրթնաքննելէն ըզլիսած՝ հարողուեցան մեզ, երբ դացած էինք ի կայսերական սպառան, յոտս դահլիճի նորին վեհախորտութեան մատուցանե- լու մեր շնորհակալին՝ տեղապահական պաշտօ- նին հաստատութեանն առիթիւ:

«Ահաբար ու իսլամները արժանապիշատակ սուլ- թան Օսմանի օրէն ի վեր իրերայ հետ իրել եղ- ղայր կենակցեց էին, այս վերջին ատեններս ու և է կերպով անոնց մէջ այն աստիճան ցրտու- թիւն գոյացաւ որ ինձ մեծ վիշտ պատճառեց: Վերջին ընտրութեամբ հայոց ազգը ապացու- ցած է թէ չար դիտաւորութիւն մը չէ ունեցած: Կը շնորհաւորեմ նորընտիր տեղապահը, թող ջանայ հայոց և իսլամացի մէջ վաղեմի սէրն ու համերաշխութիւնը վերահաստատելու, վասնզի երկուքն ալ իմ դատակներս են: Հայոց ազգը թող վստահ լինի որ իմ կայսերական ակնարկս միշտ պիտի տարածի իր վրա: Գիտէ ինք (տե- դապահը) թէ ինչ եղանակաւ պիտի կատարէ իր պարտականութիւնը:»

«Կը տեսնեք որ նորին կայսերական վեհախո- ղել, ինքնատէր: Մահվան և կեանքի խնդիր էր տեսնում իր առաջ: Ինչպէս... զինուորներ անել, շահի հրապարակներ թողնել ձեռքից... Լուել և համբերել, որ ուրիշները խառնվեն իր հաշիւնե- րի մէջ... Այդ անկարելի է, անկարելի...»

Նա կատարեց, կատարեցին և սակին ու ար- ծախքը: Նրանց աղմուկը, իրարանցումը մի քաղցր զոյգ տարածեց հակա ժայռի մէջ: Եւ կատար- վեց այն, ինչ որ պիտի կատարվեր: Ժայռը ըզ- ղեց իր թուրութիւնը. նա յայտնվում էր, անձնատուր էր լինում: Վճռական բուռն էր:

—Ամօթ է... վերջին անգամ կանչեց փոքրիկ ու վտիտ սիրտը:

Բայց նրա ձայնը հաղի էր լսվում, կարծես գալիս էր մի անյատակ ձորից: Արկղը բռնեց կրծքի տակ երանք բոլոր տարածութիւնը, և ա- նեց հպարտութեամբ:

—Ես էլ կարող եմ ըզ լեզուով խօսել... Վճէր բողբոջի դաղաբեց: Կարմիր գետը սպասում էր, և մի սիրուն առաւօտ, լուսաբա- ցին, նկատեց, որ հակա ժայռը ուղում է խօսել:

—Դա մի ցաւալի, շատ ցաւալի անբաղդու- թիւն էր, ասեց ժայռը:—Եւ ուրիշ կերպ չէր կարող լինել, եթէ սաստիկ արժարձված բոցերի մօտ գտնվում են շատ չոր ու դիրաւալու փայ- տեր, հրեղեմ անխուսափելի է: Համալիրաբային դահճապետը չէր կարող այդ հրեղեմի առաջն առ- նել, բայց մեղադրել, թէ նա է արել ամեն ինչ,

ուրիշները կը բարեհաճի յիշել իւր վաղեմի հայ ժողովուրդն՝ որ այնչափ դարերէ ի վեր սրտա- գին փարած կը գտնուի օսմանեան գահուն: Պատրաստ եմք յաւելուլ որ կայսերական կառա- վարութիւնը՝ թարգման նորին վեհախորտութեան սոյն թանկագին զգացմանց՝ փութայած է բացո- լոյ հրահանգներ ուղղել առ գաւառական իշխա- նութիւնս, որպէս զի ընեն, ինչ որ անկէ իրենց՝ վերահաստատելու համար ժողովրդեան զանազան դասերուն և ի մասնաւոր իւրամաց և հայոց մէջ վաղեմի վստահութիւնն, և բառնաւու այն ամէն արգելքներն որ ցարէ խախտն ելան երկրագոր- ծական, վաճառականական և առեւտրական գոր- ծառնութեանց և միով բանիւ աղահոգելու ամե- նուն օրինաց սրաշտպանութիւնն և կայսերական իշխանութեանց հոգածութիւնն:

«Հետեւաբար կաղաչեմք որ թէ՛ ձեր և թէ՛ ձեր իրաւասութեան երկարակեալ եկեղեցեաց մէջ ըն- թեռնուք մեր շրջաբերականն, որպէս զի բարձ- րաձայն հուշակոխի նորին կայսերական վեհա- փառութեան այս աւետարտ խօսքերն, և միան- դամայն իւրաքանչիւր որ ամէն պարագայի մէջ մեր նախահարց օրինակին հետեւելով զգործ զնէ ամէն նախազգայ միջոցներ՝ որք կը ծառայեն սէրութեան վստահութիւնն անխախտ պահելու: զի այնու միայն կարելի է իսլամ ժողովրդեան հետ հաստատել եղբայրական յարաբերութիւն- ներ և ընդունել կայսերական իշխանութեանէն ցաւոյց դեղն ու դարմանը, զիմեով անոր բարձ- րագոյն խնամոց:»

Մնամբ ազօթարար
Պատրիարքական տեղապահ
Բարթոլոմէոս եպ.

Պատրիարքարան հայոց
Կ. Պօլսի
Համար 5

ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ ՌՈՒՍՍԱՅ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

(Մայրաքաղաքները լրագրեցնելու մասին)

Յիւլի 10 օր 21 օգոստոսի Կ. Պօլսից ե- կած տեղեկութիւններին նայելով, երէկ Պերսի մի անից դուրս գցված մի ծրար, որ սխալմամբ ուսմբի տեղ էին ընդունել, սարսափ առաջ բե- րեց: Այդ տան հայ ընտանիքները իսկոյն կալա- նաւորվեցին: Ղալթիսայում, երէկ առաւօտեան, նոյնպէս սիրում էր մեծ յուզումներ այն պատ- ճառով, որ ոստիկանութիւնը, մինչև այժմ ան- յայտ պատճառներով, հրացաններ էր արձակում: Հայերի բազմաթիւ կալանաւորութիւնները շա- րունակվեցին և երէկ: Գրեթէ ամեն տեղ բացա- կայ են իրեն պահապան և սպասաւոր ծառայող հայերը, բազմաթիւ հայ զինվորական և հա- մալներ կամ սպանված են, կամ կալանաւորված: Նրանց տեղը թիւրքերն են բռնել: Հայերի դիակ- ները, տերներով ծածկված, տարվում էին հան- լային ֆորթներով: Ամենից շատ մուշկու- թիւն էր գործում թիւրք խառնուրդ խառնուրդի հայոց թաղում, որտեղ մինչև անգամ կանանց և երեխաներին չը խնայեցին: Այն լուրը, թէ զս-

հերի թիւը այստեղ 3,000 է, անկասկած, չափա- ղանցում է, բայց անուշտ, մի քանի հարիւր զս- ներ կան:

Յիւլի 10 օր 21 օգոստոսի Կ. Պօլսից եկած լուրերին նայելով, օգոստոսի 19-ին, Կ- զիւր-Կեօսկում տիրող այն կարծիքի հիման վրա, որ իբր թէ եւրօպական զեսպանները մտադիր չեն սովորութեան համաձայն լուսավառել իրանց ընտանեաները Բայուք-Գարեշում և Տէրապիա- յում, ցաւալի զէպերի պատճառով, նրանց մօտ ուղարկվեց մի բարձրաստիճան պաշտօնեայ պա- հանջելով, որ զեսպանական պալատները լուսա- վառվեն, որովհետեւ, հակառակ զէպերում, սուլ- թանը կընդունի այդ իբրև ցոյց իր դէմ: Անկար- դութիւնների դէմ արտակարգ զինւորական մի- ջոցներ են ձեռք առնված:

Յիւլի 10 օր 21 օգոստոսի Կ. Պօլսից ստացված տեղեկութիւնները հարողում են, որ երէկվայ լուսավառութիւնը (սուլթանի զահակա- լութեան տարեդարձի առիթով) առաջվայ տարի- ներից վատ էր, բացի նրանից որ հրավառութիւն չը կար, փողոցներում էլ երկեկութիւնը անը- չան էր: Մինչև անգամ թիւրքերից շատերը չէին լուսավառել իրանց աները, ի նկատի ունենալով բազալի ցաւալի վիճակը: Նոյնպէս և զեսպա- նաաները չը կատարեցին լուսավառութեան վե- րաբերեալ պահանջը, հիմնվելով այն բանի վրա, որ լուսավառութիւնը ոչ միջոցային, ոչ բա- զաբաղարկական և ոչ էլ բարեկամական պարտա- ւորութիւն չէ և անյարմար է այդ անել տեղի ու- նեցած ցաւալի զէպերից յետոյ: Սովորական շնորհաւորութիւնների ժամանակ բոլոր թարգ- մանները ցաւակցութիւն յայտնեցին պատահածի մասին:

Թիւրքական աղբիւրներին նայելով, 1,500 քիւրք բանւորներ և համալներ, որոնք մասնակ- ցեցին կեղծին անկարգութիւններին, բանտարկ- ված են նոր անկարգութիւնների առաջն ատեն- լու համար:

Կ. Պօլսի, 21 օգոստոսի: Երէկ զեսպանական ժողովը զբաղվեց ընկնելով Բ. Գրան յայտարա- րութիւնը այն մասին, որ իբր հայերը օգուտ են քաղում օտարազգիներին աների պատահա- ներից ուսմբեր հետեւելու և կրակ անելու համար: Գեսպանները հրահանգներ տուեցին հիւլապատ- ներին այն խոզարկութիւններին մասին, որոնք պէտք է կատարվեն այդ աներում՝ թիւրքաց իշ- խանութեան պահանջով, իբրև բացառութիւն, հիւլապատաների պատուիրակների ձեռքով, և գըտն- ված զէպը կամ հրահանգները իշխանութիւննե- րին յանձնելու մասին: Հիւլապատաների պա- տուիրակներին է թողված որոշել, թէ արդեօք այդ աների մէջ գտնված մարդկանցից որ և է մէկին թիւրքաց իշխանութեան պէտք է յանձնել բանտարկելու համար, թէ ոչ:

Կ. Պօլսի, 21 օգոստոսի: Բոլոր հիւլապատ- սարաններում ստացվում են խնդրագրեր, կերա- կուր հայթաղելու այն հայ պահապաններին, ո- րոնք փակված են վաճառատներում և ազատե-

հաղի հասան վերջին: Եւ վերջին խօսքը պատ- կանում էր մի խումբ կանանց:

—Կր ին անհաւասար էր, թէ և մենք էլ մեր տղամարդկանց հետ էինք: Մեր զէպերը վերջա- ցեց էին: Յանկարծ նկատեցինք, որ այլ ևս տղա- մարդ չը կայ, որին հարկաւոր լինէր մեր օգնու- թիւնը. ամենքը ստացել էին փառաւոր մահ: Թշնամին գալիս էր: Մեր ուխտը կատարվում էր. պատերազմը աւար գառնալ չը կար մեզ համար: Մենք չարէշար բարձրացանք մեր մեծ ժայռի զուլում և այնտեղից չարէշար ցած զլոր- վեցանք: Մեզ հետ են մեր երեխաները...

Տիրեց լուսութիւն: Հսկայ ժայռը խորատուղված էր մտքերի մէջ: Նրա կրծքի տակ աւելի և աւե- լի յուսահատական էր դառնում երկու մասերի յստառ մրցութիւնը: Վաճառականի արկղը իր ասածներից ոչինչ զիջել չէր ուզում: Նա ըս- պառնում էր վեռա, գուշակում էր, որ ինքը ա- մենքից յետ կը մնայ, և այն ժամանակ նորին ծովային մեծութեան թաղաւորութեան մէջ ե- րեան կը գայ այսպիսի մի տարօրինակ, զեռ չե- զած երեւոյթ, վաճառականի արկղը մոռացված, իսկ լալկան սիրտը թաղաւորական գահի վրա...

Եւ իզուր էր աշխատում վտիտ սիրտը գոնէ մի քիչ մեղմացնել իր անողոր ընկերի խստու- թիւնը: Նա երգում էր, հաւատացնում էր. նա խոստանում էր այնուհետև հնազանդ մնալ, լուռ և անգործ լինել: Արկղը չարունակ յամառ է ե-

բողբոջին անկարելի է: Նա հասկացող, լուսա- տրված պետ է, եթէ կան մեղաւորներ, զրանք նրա ստորադրեալներն են, բողբոջին փչացած, անխիղճ մարդիկ: Պէտք է դահճապետին ժամա- նակ տալ, որ նա փոխէ այդ անպիտաններին: Մի քանի ժամանակ առաջ ես խիստ խօսեցի դահճապետի մասին, ամբողջ աշխարհի առաջ սպառնալիքներ կարդացի, այնպէս որ նորին դահճապետական վեհութիւնը կատարեց մի ջը տեսնված բան. մի ինքնազիր կամակ ուղարկեց ինձ և հաւատացրեց, որ ես սխալված եմ: Պէտք է հաւատալ նրան...

—Ինչպէս... հաւատալ... Իսկ այս գետը... կանչեցին մի քանի ձայներ այս ու այն կողմից: Հսկայ ժայռը արտասանեց.

—Նորին ծովային մեծութեան շահեր... Չայնեքը լեցեցին: Իսկ կարմիր գետը գոռաց.

—Դո արտասանած սպառնական խօսքերն էին պատճառ, որ ես այսպիսի գետ դարձայ: Ես քո ձեռքի գործն եմ: Ինչու էիր այնպէս խօսում...

—Ես ուրիշ միտք չեմ ունեցել... Հէնց այն- պէս, խօսեք էին, դուրս թոսան բերանիցս...

բայց ես չեմ ասել, թէ ձեզ կօգնեմ:

—Մտտ է, գոռաց գետը:

Մի ինչ որ կարողանան հրամանով, ժայռի առաջ, հրեղեմ տառերով, արձանացան նրա ար- տասանած խօսքերը: Բայց ոչինչ: Ամեն ինչ փոխվում էր արագ կերպով. Ժայռը հրաման ար-

ձակեց նորից բարեկամութիւն անել դահճապե- տի հետ: Վաճառականի աղբը լեցեցե՛ք կանչեց և իսկոյն իր ոսկէ հրեշտակներն ուղարկեց զէպի այն կողմերը:

—Գու խողով էր մեզ հետ, նորից գոռաց գետը: Հաղաբար այրինք, հաղաբար որբեր թափառում են դաշտերում... Այդ քո խաղը է...

—Արիւններին ու որբերին մի կտոր հաց կը տանք... Բայց դուր չոր ու դիրաւառ փայտեր էիք կրակի մօտ...

—Գու արժարձեցիր կրակը...

—Ես իմ շահն էի որոնում, և դուս: Այժմ գործ չունեմ. իմ խօսքերը դատարկ բաներ էին...

Գրանից հեռու գնալ չէր կարելի: Այլ ևս չը դիմացաւ գետը: Մի անուշիկ մանչոց բարձրա- ցրեց և սկսեց արագ շորանալ, ոչնչացաւ: Նրա նից մնաց արեւնոտ տառերով գծադրված մի այսպիսի արձանագրութիւն...

«Այն, ինչ որ չը կարողացաւ անել աշխարհի վրա ոչ մի դահճ, ոչ մի գաղան, ոչ մի աղ- ուս և ոչ մի վիշապ, արաւ միայն անամօթու- թիւնը...»

Գետը դրանով իր ճանապարհորդութեան պատ- մութիւնն էր անում: Ասում են, այդ արձանագրութիւնը այժմ էլ կայ այնտեղ, հսկայ ժայռի վրա...

Լու նրանց բանտարկութիւնը: Աւստրո-ունգարական հպատակներն և ֆիրմաներն պաշտպանութեան ժամանակ, աւստրո-ունգարական զեւայանաւան անդամները մի բանի անդամ լուրջ վտանգի ենթարկուցին: Թիւրքաց օտարականութիւնը այդ դէպքերում հնար եղածին չափ օգնութիւն էր ցոյց տալիս:

Կ. Պօլիս, 21 օգոստոսի: Ոստիկանութեան մինիստրութեան տեղեկութիւններին նայելով, Կ. Պօլսում մնացել են դեռ 200 հայ յեղափոխականներ: Թէ երկ և թէ այսօր ձեռք առնուցին արտակարգ զինուորական միջոցներ, որովհետև օտարականութեանը յայտնուած է առաջիկայ նոր յարձակումներին մասին, որոնց պէտք է ենթարկվեն հասարակական շինութիւնները: Բ. Դրան առաջարկվող պահանջներին մեծ մասը լինում է ուսուցչական զեւայանաւաներից, որովհետև շատ ուսուցիչ կորսուած են, իսկ խուժանը մտել է անդրկասկածներին աները՝ հալածելով այնպէս փախած հայերին:

ՄՇԱԿԻՆ ԷՆՈՒԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 օգոստոսի: Օգոստոսի 22-ին Պետերբուրգի քաղաքի ընկաւ Նոյա Մեծութիւնների Օգոստոսի աղջիկը՝ Մեծ Իշխանուհի Օլգա Նիկոլայեւնան:

ՎԱՐՇԱՎԱ, 23 օգոստոսի: Օգոստոսի 21-ին, երեկոյան, կամ Շուվալով իրան վառ զգաց և երեսն անգամ թռչելու ձախ ձեռքում և տուռ: Կամի առողջական դրութիւնը վատաց չէ ներկայացնում, թէպէտ հիւանդը անկողնումն է:

ՉԻՏԱ, 23 օգոստոսի: Օգոստոսի 22-ին հասա Իշխան խիղճով:

ԼՕՆՊՕՆ, 24 օգոստոսի: «Times»-ին կանխից հայտարարում են, որ մահմեդական ազգաբնակչութեան մէջ պատուելի մի յրջաբերական, որը խօսում է նախագիծով քիչ քանակութիւնը և առաջարկում է օւղղափառներին զիմադրել նրանց մտցնելու:

ՎԱՐՇԱՎԱ, 24 օգոստոսի: Երեկոյան 6 ժամին Նոյա Մեծութիւնները ժամանեցին Պոզնան կայարանը, ուր 10 րոպէ վաղ ժամանեց Պետերբուրգից Մեծ Իշխանուհի Օլգա Նիկոլայեւնան: Կայարանում գտնուած էին զորքերի ժամանակաւոր հրամանատար գեներալ Չիլիբեյով, գեներալ նահանգապետի օգնական Պետրով, կամ Շուվալով, պատուաւոր պահակախումբ: Բազում ընդունելով զորքերի ժամանակաւոր հրամանատարից, յազաւորը բաղաւորացրեց օրվանաբոյններին մի բանի հարցմունքներով: Այդ Նոյա Մեծութիւնները մասն արքայական սենեակները, ուր հրաւիրված էր կամուսնի Շուվալովը՝ 1/2 ժամին Նոյա Մեծութիւնները ձանապարհ ընկան արտասանման:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 24 օգոստոսի: Բարձրագոյն հրամանով, 35 զբաղւածներն զնդի շտաբ բոսնիայի ֆոն-Բարդէլ, պարուհիներ Վրիթորովիչ, Բարսկի և Պետրովիչ, և կորնետներ Կիսելով, Մակեդոնսկի, Կոզլովիչ, Կոբոլուս, Չիլիբեյովիչ, Դուրանսկի, Պուչին և Բոգրանովիչ հասարակ զինուորներ են դարձրած:

ԲԻՐՄ, 24 օգոստոսի: Առաւօտեան 9 ժամին ժամանեցին կայսրը և կայսրուհին: Նոյա Մեծութիւններին կայարանում զիմաւորեցին պաշտօնական անձինք և Բերլինի ուսուցչական զեւայանաւան մի փոքր կանգ առնելուց յետոյ Նոյա Մեծութիւնները բարեհաճեցին շարունակել ձանապարհը զէպի Բարսկովի:

ԲԻՐՄ, ՎԱՂ, 23 օգոստոսի: Յերեկվայ երկրորդ ժամին գերմանական կայսերական զորք ժամանեց և ուղղակի կայարանից ձանապարհ ընկաւ զէպի Վէլչեմ I կայսրի արձանի բացման հանդէսը:

ԲԵՐԼԻՆ, 24 օգոստոսի: Իշխան Շուվալովի ընտանիքի ցանկութեամբ պրոֆէսոր Բերգման ձանապարհ ընկաւ Վարշավա կոնսուլատիայի համար:

ԱԹԷՆԻ, 24 օգոստոսի: Կրեակէից ստացվում են ընդհանրապէս հանգստացուցիչ բնուորութիւն ունեցող տեղեկութիւններ: Ազգաբնակչութեանը չորսամիկայ է Եւրոպային կրեակական հարցի լուծման համար: Կանխարկում նոր դժուարութիւններ ծագել էին մահմեդականների դժգոհութեան պատճառով, բայց կարող չը խախտուց:

ԿԻԻՎ, 24 օգոստոսի: Մեծ Իշխան Վարդիմիր Ալեքսանդրովիչ ձանապարհ ընկաւ Նիժնի-Նովորոզ:

ՆԻՃՆԻՆՆՈՎՈՐՈՒ, 24 օգոստոսի: Եթէ լաւ եղանակ լինի, ցուցանանդէսի փակումը տեղի կունենայ ոչ վաղ հոկտեմբերի 1-ից:

ԳԻՔԵՒԷՆ, 24 օգոստոսի: Օգոստոսի 23-ին վիճելով կայսրը, արինց Էնրիխի և բրատնալիչեզեան խնամակալի ուղեկցութեամբ ձանապարհ ընկաւ Բրեյկովի:

ՎԻՆՆՈՎԱ, 24 օգոստոսի: Օգոստոսի 23-ին գերմանական կայսրուհին ձանապարհ ընկաւ Բրեյկովի:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Օգոստոսի 23-ին

Լճործին վրա 10 ֆունտ արժէք . . .	93 ր. 85 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ . . .	45 > 85 >
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ . . .	37 > 273/3 >
Ռուսի . . .	արժէք . . . 7 > 50 >
Մաքսային կուպոններ . . .	149 > >
Բորսային դիվիդենդ . . .	5 1/2 > 7% >
40/0 պետական ընդհանր . . .	99 3/4 > >
Ներքին 5/0 առաջին փոխառութիւն . . .	286 > >
— երկրորդ . . .	252 1/2 > >
50/0 գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի . . .	211 1/2 > >
50/0 պետական երկաթուղ. ընդհանր . . .	101 > >
40/0 ներքին փոխառութեան . . .	99 1/4 > >
4 1/2 0/0 գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի . . .	101 1/2 > >
Ազն. կալ. Պետ. բանկի խաղաղութիւն . . .	> >
4 1/2 0/0 վկայակ. գրաւ. հող. բանկի . . .	101 > >
Փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մասալ. . .	> >
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օրվաբացիները . . .	102 > >
Մոսկովայի քաղաք. օրվաբացիները . . .	101 5/8 > >
Օրվաբացի . . .	100 1/2 > >
Թիֆլիսի . . .	98 3/4 > >
Թիֆլիսի կալ. բանկի 6% . . .	102 1/2 > >
50/0 . . .	99 1/4 > >
Քուրսային . . .	6% . . . 102 1/2 > >
50/0 . . .	99 1/2 > >

Խմբագիր՝ ԱԼԷԿՍԱՆԴՐ ԲԱՍՆՈՒՐԱՐ
Հրատարակիչ՝ ԱՆԻՐԵՍԱՍ ԱՐՄԻՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿԱՐ ՈՒ ՉԵՒԻ ԿՈՒՐՍԵՐ
ձրի և էփանդիս, աղքատ աղջիկներին համար, Գրիբոեդովկայա փողոց, № 16: Մանկի ցանկացողներին խնդրում են դիմել նշանակած տեղը, Սօֆիա Իսահակովնա Դեմենսիկային, օգոստոսի 28-ից, առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև մէկը: Պարտավորներին սկիզբը սեմտեմբերի 9-ից: Նոյն տեղը մի անձ, որ ունի գիմնադրային վկայական, չափաւոր գումով տալիս է ուսուցչական հայտը լեզուի դասեր, նոյնպէս և ուրիշ առարկաների դասեր: (№ 98) 1—3

ՍՈՒԱԶԻՆ ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԿԵԱՆԻ (Կուկիա, Վորոնոյի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝
Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԿԵԱՆ—11—12 ժ. վերաբուժութեան, սիֆիլիս և վեներական հիւանդութիւններին:
Գ. Գ. ՉԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարոլոգիայի հ. Կին-քիշի ԿՈՒՆԱՅԷՎԱ-ԲՈՒԿՆԵՎՈ—10—11 ժ. կանանց և երեխ. հ.
Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—12—1 ժ. ականջի, կողորդի, քթի և կրծքի հ. երկուշարժի, չորեքշարժի և ուրբաթի:
Ա. Մ. ՓՈՒՎԻՆՆԱՆ—12—1 ժ. ներքին, երկապոց և նեարոլոգիայի հ. երեքշարժի, հինգշարժի և շարժի:
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1 1/2 ժ. ներքին և երկապոց հ.
ԵՐԵՎԱՆԵՐԸ՝
ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—5—6 ժ. երեքշ. հինգշ. և շարժի:
Ա. Մ. ՓՈՒՎԻՆՆԱՆ—5—6 ժ. երկուշարժի չորեքշարժի և ուրբաթի:
Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՈ—6—7 ժ. Սիֆիլիսի, մէկը և ռեուտիկան օրգանների հ. ներքին և մարթի հ.
Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՈ քիմիական և խոշորացուցական հետազոտութիւններ է անում մէկը, իւրի, արեան, կաթի և այլն:
Վճար 50 կ.: Համապատասխան (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:
Հիւանդանոցի վերաստուշ՝
ԲՃԿԱԿԵՄ ՆԱԻԱՍԱՐԿԵԱՆ

Գ Պ Ր Ո Ց ԳԵՐՈՐԳ ԿՈՒՐՍՆԵՆՆԵՐ

(Մալիսանեան փողոց, տուն այրի կորգանովայի, № 12, քաղաքային բուժարանի դիմաց)
Երեկոյան ընդունելութիւն ներկայ օգոստոսի 27-ից, իսկ ուսման սկիզբը սեպտեմբերի 4-ից: (№ 98) 2—4

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԳԻՆԸ 1 ԲՈՒՐՈՒԻ
Վաճառվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, Կենտրոնական գրավաճառանոցում և Յ. Տէր-Սարգսեանի խանութում, Գլխորդակայ փողոց: (№ 78) 6—10

ՄԱՔՈՒՐ ԽԻՆԻՆ, ԾԾՄԲԱ-ԱՂԱԹԹՈՒ

Կատարելա հնարաւորութիւն է արվում ձեռք բերել իւրաքանչիւր տան մէջ այդ անհրաժեշտ բուժիչ միջոցը ամենաէփանդիսով, բոլոր նշանաւոր առեւտրականների մօտ գաւառներում:
Բ. ԿԵՕԼԷՐ ԵՒ ԸՆԿ. ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Ճիշդ երաշխաւորութեամբ պրէպարատների քիմիական մաքրութեան համար: Անպատճառ պայմանով պահանջել իւրաքանչիւր ապակեայ սրուակի վրա ընկերութեան ֆիրմայի նշանով և դրոշմով չը փախցած մետաղաթելի ցանցիկ ընկերութեան (Բ. Կ. և ԸՆԿ.) պրոբով:
(18) (№ 85) 2—3

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Չ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր
ՏԱՍՆՀԻՆԳԵՐՈՐԳ ՏԱՐԻ

Առեւտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առեւտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ձանապարհով հմուտ հաշուապահներ: Առեւտրողները ստանում են ատտեստատներ:
Աւանդելի առարկայք արանք են՝ 1) Առեւտրական հետաւորութիւն, 2) Առեւտրական թուարանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուարանութիւն համրիչի վրա, 5) Առեւտրական թղթակցութիւն, 6) Առեւտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն և 7) Վեղապրութիւն, վառ ձեռքի ուղղելու:
Աւսուցիչ սկսվելու է սեպտեմբերի 16-ից: Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 2-ից, ամենայն օր, առաւօտեան 10-ից մինչև 11-ը, և երեկոյան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլթակով, Ալեքսանդր Փրիգոնովի տանը, № 9, Սերգիևիկայա և Նազարոյայա փողոցների անկիւնում: Ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրի ապէս եղբ. Ծովանովների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաբաղաւաքից զիմում են՝ Тифлисъ, С. П. Мануэльянц.
(Ե. շ.) № 73 15—25

ԿԵՕԼԷՐԻ ՓՈՇԻՆ ՅԱՅՏԱԿՆԵՐԸ ԼՈՒԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Նոյնպէս դռները, սանդուղները, պատահանների շրջանակները և առհասարակ ամեն փայտեայ անային կահկարասիքը, ինչպէս խոհանոցի սեղաններ, տախտակներ և այլն. վաճառվում է ԱՄՆԵ ՏԵՂ. ԵՒ ԲՈՒՐՈՒ նշանաւոր առեւտրականների մօտ: Այդ փոյու միջոցով բոլոր յիշված առարկաները, թէ ներկված և թէ աներկ, լուացվում են գրեթէ առանց աշխատանքի և աւելի էժան ու շուտ, քան թէ ուրիշ միջոցով:
(17) (№ 85) 2—3

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱՐԱՂԱՄԵԱՆ

Հեղինակ Չեռնարկի առեւտրական և գործարանական հաշուապահ Ն. Ս. ԱՌԱՍԱՐԿԵԱՆԻ
ՈՒՍՈՒՅԱՆՈՒՄ Է ԵՒ ՊԱՏՐՈՍՈՒՄ Է
Երկու սեռի անձանց, 4 ամսվայ ընթացքում հաշուապահութիւն գործնականապէս, երաշխաւորելով, և եղած դէպքերում յանձն է առնում պաշտօնի առաջարկելու:
ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԻՐԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆԵՆ
Ա) Կրկնակի իտալական հաշուապահութիւնը ըստ ամենայն առեւտրական ճիւղերի, հանդերձ նաւթային արդիւնաբերական և կերտինի գործարանական հաշուապահութեան:
Բ) Առեւտրական թուարանութիւն:
Գ) Առեւտրական նամակագրութիւն:
Դ) Վեղապրութիւն և ամենապատ ձեռքերի ուղղութիւն:
Պարապտեմբերը սկսվելու են սեպտեմբերի 10-ից ճաշից յետոյ և պարբերաբար շաբաթներով: Են իւրաքանչիւր ՉՈՒՍ ամսից յետոյ, իսկ կիրակի օրերը լինելու են առանձին գործնական պարապտեմբերներ:
Յանկացողները թող զիմն գրաւոր կամ անձամբ 4 ժամից մինչև 6 ժամ երեկոյան, ՍՈՒՍԱԿ Ֆրէյլինեան փողոց, տուն Սոլթակովի, № 13:
Վերջիկեայ հաշուապահութեան ձեռնարկը ծախվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, Խիլիբեյի գրավաճառանոցում և հեղինակի մօտ, և իրաւաստանի բոլոր յայտնի գրավաճառանոցներում:
ԳԻՆԸ Է 3 ր. 50 կոպէկ:
Օտարաբաղաւաքից զիմում են համար կարող են զիմել հեղինակին, առանց պատասխանի ծախվաւրելու:
(Ե. հ.) (№ 74) 11—15

ԴՊՐՈՑ-ՊԱՆՍԻՕՆ ԵՒ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷՉ

Ս. Վ. ԱՐԳՈՒԹԵԱՆ-ԵՐԿԱՅՆԱՐԱՊՈՒԿԻ
(Միլայեթեան փ. № 154)
Երեկոյան ընդունելութիւնը օգոստոսի 20-ից, պարապտեմբերը կը սկսվեն սեպտեմբերի 2-ից: (№ 95) 3—5

ԿԱԿԱՕ ԲԼՕՕԿԷՐ

ՍՆԵԴԱՐՈՐ ԽՄԻՉՔ, արկղիկներում, 1/4, 1/2, 1/4 և 1/8 կիլոգրամ (GRAND PRIX) Բարձրագոյն պարգև: Անտիէրպէնի 1894 թվի համալսարհային ցուցահանդիսում:
Գլխաւոր պահեստը՝ զեղարարական ապրանքների Բարձրագոյն հաստատված կովկասեան ընկերութիւնը Թիֆլիսում:
(№ 6) (Ե) 32—50